

УДК 343

V. Yu. Shestakov

SUBJECTIVE ASPECT OF A CRIME OF ILLEGAL HUNTING

В.Ю. Шестаков

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права,
кримінології, цивільного та господарського права
ВНЗ «Національна академія управління»
м. Київ*

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ НЕЗАКОННЕ ПОЛЮВАННЯ

Постановка проблеми. Питання, що стосується суб'єктивної сторони злочину незаконне полювання, має важливе значення для теорії кримінального права та правозастосовної діяльності правоохоронних органів і суду. Така значущість суб'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 248 КК України, підтверджує актуальність його дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми суб'єктивної сторони злочину незаконне полювання, передбаченого ст. 248 КК України, присвятили свої праці такі вчені, як: В.І. Андрейцев, Ю.С. Богомяков, В.І. Борисов, Т.Д. Бушуєва, С.Б. Гавриш, В.Г. Гончаренко, В.К. Гришук, М.С. Грінберг, П.С. Дагель, С.А. Данилюк, О.О. Дудоров, В.К. Матвійчук, С.А. Голуб. Проте до цього часу ця проблема не знайшла свого належного вирішення.

Метою статті є дослідження суб'єктивної сторони злочину незаконне полювання, передбаченого ст. 248 КК України.

Основні результати дослідження. Проблема суб'єктивної сторони злочинів і досліджуваного складу злочину, зокрема, відноситься до числа найменш вивчених. Це робить її надто актуальною, особливо в період дії чинного КК України в сфері боротьби зі злочинами, що стосуються навколишнього природного середовища. Невирішеність багатьох питань, що стосуються суб'єктивної сторони цього складу злочину, вимагає розгляду деяких загальних питань цієї проблеми, без яких подальше дослідження може мати певні труднощі та дискусійні моменти.

Не претендуючи на їх остаточне вирішення і маючи на увазі обмежений обсяг статті, ми зосередимося на вивченні лише тих із них, що безпосередньо пов'язані з висновками по темі нашого дослідження.

У юридичній літературі суб'єктивна сторона складу злочину і, зокрема, передбаченого ст. 248 Кримінального кодексу України, визначається як психічне ставлення особи до вчиненого нею діяння та його наслідків з певною

формою вини, мотивом і метою [1, с. 115]. Таким чином, однією і тією ж формою психічного ставлення позначається і частина, і ціле — суб'єктивна сторона і вина, що є певною проблемою.

Іноді вказується дещо інакше: психічне ставлення особи до вчиненого нею суспільно небезпечного діяння та його наслідків характеризується виною, мотивом і метою злочину [2, с. 161; 3, с. 142]. Проте і таке визначення не повністю обґрунтоване, оскільки психічне ставлення суб'єкта являє собою вину у формі умислу і необережності, а вся суб'єктивна сторона включає в себе не лише названі, але й інші компоненти, зокрема емоції, що проявляються в злочинній поведінці.

Існує думка, що під суб'єктивною стороною злочину слід розуміти психічну діяльність особи, безпосередньо зв'язану з вчиненням злочину [4, с. 6]. Ця думка найбільш мотивована, оскільки вона не збігається з визначенням вини, передбаченим ст. 23 КК України. Отже, ототожнення вини із суб'єктивною стороною злочину є недостатньо обґрунтованим. Проте найбільш обґрунтованим, на наш погляд, є таке визначення суб'єктивної сторони злочину: «Це внутрішня сторона злочину як асоціального мотиваційного вчинку, яка є психічною діяльністю особи, що відображає її ціннісно-сміслові ставлення до вчиненого нею суспільно небезпечного діяння, наслідків і має разом з наслідками злочину особистісний зміст та характеризується виною, мотивом, метою і емоціями [5, с. 178].

Не вдаючись у подальшу дискусію з приводу визначення, ми вважаємо, що необхідно взяти все істотне з цих визначень і використати в дослідженні суб'єктивної сторони складу злочину незаконне полювання. В цьому аспекті слід зазначити, що ознаки суб'єктивної сторони конкретного складу злочину або називаються в диспозиції статті Кримінального кодексу України, або визначаються характером злочинного посягання. Вони мають неоднакове призначення. Так, вина є обов'язковою ознакою складу злочину. Без неї відсутній склад злочину, а тому не може бути кримінальної відповідальності (ст. 62 Конституції України, ст. 2 КК України).

Вина, як відомо, виражається в психічному ставленні особи до вчиненого злочину у формі умислу і необережності [6, с. 179]. Зміст же форми вини розкривається в стст. 24 і 25 КК України. Наука кримінального права розглядає вину особи, виражену в злочині, як факт об'єктивної дійсності (тобто як об'єктивну істину), яку повинен встановити дізнавач, слідчий, прокурор, суд. При цьому теорія кримінального права України відкидає «оціночний» критерій розуміння вини, що мав місце в працях деяких вчених. Так, вважаючи невдалим визначення поняття вини в традиційному її розумінні, Б.С. Утевський запропонував своє визначення, вмістивши в нього оціночний момент [7, с. 103]. Його концепція про вину як оціночну категорію, що виражена в негативному судженні судді про поведінку підсудного, взята на озброєння практиками, могла б мати негативний вплив на діяльність органів правосуддя.

Методологічною основою пізнання психіки особи до вчиненого нею злочину є критерій її з'ясування через аналіз діяльності особи, яка вчинила злочин [8, с. 8]. Ось чому суб'єктивна сторона злочину повинна встановлюва-

тись через перелік юридично значимих ознак об'єктивної сторони складу злочину, на підставі яких проводиться розподіл злочинів з формальним або матеріальним складом. Вони неоднаково відображаються у свідомості винного. Тому в юридичній науці приділяється значна увага з'ясуванню змісту вини у злочинах з формальним складом, до яких відноситься і незаконне полювання (за винятком вчинення цього злочину, що завдав істотної шкоди (ч. 1 ст. 248 КК України).

Як відомо, з цього питання в науці кримінального права існує дві точки зору: одні автори стверджують, що у злочинах з формальним складом вина виражається в психічному ставленні не лише до дій, але й до наслідків [9, с. 27; 10, с. 6]; інші вважають, що у формальних складах, де наслідок не є ознакою об'єктивної сторони таких складів злочину, психічне ставлення до нього не впливає на форму вини і кваліфікацію злочинів (тобто в злочинах з формальними складами форма вини визначається психічним ставленням до дій) [11, с. 74].

Ми повністю поділяємо другу точку зору, тому що вона не ігнорує різницю між матеріальними і формальними складами, що обумовлена їх законодавчою конструкцією.

Виходячи з таких загальних методологічних передумов, перейдемо до розгляду суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 248 Кримінального кодексу України. Це питання необхідно розглядати виходячи: 1) з позиції існуючих точок зору на вину стосовно злочинного полювання; 2) з позиції конструкції указанного складу злочину і можливого ставлення особи до дій і наслідків, а також на підставі існуючої практики.

В юридичній літературі існують такі точки зору щодо вини у злочині, передбаченому ст. 248 КК. Так, одні автори вважають, що цей злочин може вчинятися з умислом або необережною формою вини [12, с. 528; 13 с. 561; 14, с. 444]; інші наполягають, що ці злочини вчиняються у формі умислу відносно діяння і наслідків [15, с. 417]. Існує думка, що злочин передбачений ст. 248 КК, характеризується умислом [16, с. 663].

Варто зазначити, що автори першої точки зору не враховують конструкцію складу злочину, нормативне і наукове визначення полювання, що й сприяло такому сприйняттю вини. Більш прийнятною в цьому аспекті є позиція авторів другої і третьої точок зору. В той же час і вони не враховують того, що ставлення до наслідків (істотна шкода) можливе також із побічним умислом.

У ст. 248 Кримінального кодексу України відсутні будь-які вказівки щодо форм вини та інших ознак суб'єктивної сторони цього складу злочину. Разом з тим структура об'єктивної сторони незаконного полювання, характер дії, знаряддя і засоби його вчинення, способи, які застосовували виконавці, а також наслідки злочину вказують на те, що цей злочин чиниться умисно. Мотиви умисних діянь можуть бути різними. Однак вони на кваліфікацію вчиненого не впливають, а можуть лише бути враховані судом під час призначення певної міри покарання.

Для того, щоб надати теоретичні пояснення і практичні рекомендації правоохоронним органам із зазначеної проблеми, необхідно звернутися до дій, які винний вчинив під час незаконного полювання. З об'єктивної сторони зло-

чин виражається у: 1) порушенні правил полювання, якщо воно заподіяло істотну шкоду; 2) незаконному полюванні в заповідниках або на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду; 3) полюванні на звірів, птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України. Вказані дії, що вчиняє винний, дають підстави констатувати, що особа не може займатись пошуком, вистежувати з метою добування, вилову, переслідування звірів і птахів з необережності і, тим більше, з побічним умислом (про це свідчить аналіз 100% кримінальних справ). Те ж саме можна сказати і про такі дії, коли винний здійснює їх тільки з конкретним наміром. Це стосується такої ситуації, коли винний перебуває в угіддях з рушницею (в т.ч. й у зібраному вигляді), з ловчими птахами, капканами й іншим знаряддям полювання поза дорогами загального користування з добутою продукцією, якщо ці дії завдали істотної шкоди.

Вчинення злочину з формальним складом неможливе з побічним умислом, тому що останній передбачає допущення шкідливих наслідків, що є характерним тільки для злочинів з матеріальним складом. Ці висновки підтверджуються проведенням нами опитуванням працівників правоохоронних органів, що займалися розслідуванням справ з незаконного полювання (97% із 100 опитаних вказали на прямий умисел вчинення цих злочинів).

У практичній діяльності може виникнути питання про форму й види вини, коли незаконним полюванням спричиняється істотна шкода, що характерне для злочинів з матеріальним складом. У цьому випадку дії, що можуть призвести до шкоди в результаті переслідування з метою добування, вистежування з метою добування й самого добування звірів і птахів, можливі із прямим умислом, а також і побічним — до наслідків, незважаючи на те, що незаконне полювання є цілеспрямованим. Наша думка підтверджується і наявністю соціальної обумовленості зазначених норм, а також свідчить про те, що вони прийняті з метою боротьби з цілеспрямованим знищенням мисливських звірів і птахів. Ми маємо в цьому підтримку юристів і судової практики [17; с. 114; 18, с. 396].

Таким чином, підводячи підсумок вищевикладеному, необхідно відзначити, що інтелектуальний момент умислу в незаконному полюванні характеризується усвідомленням небезпечного характеру цих дій, а для складів злочинів з матеріальним складом — і передбаченням суспільно небезпечних наслідків. Інакше кажучи, суб'єкт усвідомлює суспільну небезпечність таких дій, які порушують або ставлять під загрозу порушення суспільні відносини, що забезпечують охорону, раціональне використання, оздоровлення та відтворення мисливських звірів і птахів. У тих випадках, коли особа не усвідомлює хоча б однієї з указаних ознак об'єктивної сторони, не існуватиме складу злочину, передбаченого ст. 248 Кримінального кодексу України.

Вольовий момент умислу в незаконному полюванні характеризується бажанням вчинити такі дії як незаконне полювання, а стосовно наслідків (ч. 1 ст. 248 КК) — бажанням настання таких наслідків або свідомим їх допущенням.

На підставі викладеного можна стверджувати, що законодавча конструкція об'єктивної сторони незаконного полювання, характер дій, знарядь і засобів його вчинення, а також способів, що застосовуються винними, та

наслідки вказують на те, що ці злочини вчиняються тільки з прямим умислом. Мотиви умисного діяння можуть бути різними. Однак вони на кваліфікацію вчиненого не впливають, а лише можуть бути враховані судом під час призначення міри покарання.

Правильно відмічав Б.С. Вікторів, що «безмотивних діянь не існує...» [19, с. 15]. Тому відповідно до п. 2 ст. 64 КПК України та ст. 234 цього ж законодавчого акта органи дізнання, суд у кожній кримінальній справі зобов'язані встановити форму вини, мотив і мету вчинення певного злочину. Обґрунтуванню вини, чіткому з'ясуванню мотивів і мети незаконного полювання слід приділяти більше уваги, ніж це робиться на практиці. Адже якщо метою цього злочину була нажива, то це підвищує значно суспільну небезпечність його і має бути враховано судом під час призначення відповідної міри покарання.

Як свідчить вивчення нами юридичної літератури та кримінальних справ з незаконного полювання, вихідним моментом вчинення цього злочину є усвідомлення мотиву, яке супроводжується постановкою суб'єктом певної мети. Без проникнення у психологічну структуру правова оцінка злочину ускладнюється. Але у відомих працях цей аспект, на жаль, глибоко не досліджувався [20, с. 20–21; 21, с. 26–27; 22, с. 40]. Тільки С.Б. Гавриш робить спробу сформулювати цю проблему, але лише на постановочному рівні [23, с. 199].

На основі репрезентативного фактичного матеріалу встановлена суть мети та мотиву злочинів, передбачених ст. 248 КК України, що вчиняються в Україні. Ця суть проявляється у:

1) задоволення егоїстичних потреб або любительських інтересів — 25% справ зазначеної категорії;

2) нажива — 50% досліджуваних справ про незаконне полювання;

3) інша мета — 25% справ, що нами вивчені із всього масиву справ.

Мета (перспектива) — джерело спрямованості суб'єкта, його активності.

Вона, як показує вивчення кримінальних справ цієї категорії, відображає уявну модель майбутнього (чого б хотіла досягнути особа в результаті своїх дій). При цьому в кожному конкретному випадку може бути не одна мета дії, але певна з них все ж домінує і це логічно, тому що вона має певні порядки домінант. Таким чином, мотиви злочинів, передбачених ст. 248 КК України, як свідчить наше дослідження, є:

1) егоїзм, безвідповідальність — 25% вивчених нами справ;

2) користь — 70% проаналізованих справ зазначеної категорії;

3) інший мотив — 5% досліджених нами кримінальних справ.

Мотив — це завжди психологічна причина вчинку. Як такі виступають усвідомлені спонукання, інтереси, емоції тощо.

Як свідчать результати дослідження, спектр мети та мотивів досить широкий і різнобарвний. Його аналіз та доведення до потенційних суб'єктів (порушників закону) може виконувати превентивну роль, а саме: запобігання досліджуваному злочину. Зокрема, не важко бачити, що деякі мотиви виконують роль спонукальних сил, які штовхають людину на вчинення конкретної дії. Мотиви можна розділяти на раціональні (пов'язані з потребою) та емоційні. Мотив зазначеного злочину можна визначити як усвідомлене спонукання

(потяг) до вчинення незаконного полювання. Саме такий підхід і ставлення до цих ознак матиме вагоме значення для теорії кримінального права та практики.

У публікаціях за останні роки стосовно суб'єктивної сторони, досліджуваних складів злочинів з'явилися судження, що ці злочини характеризуються умисною або необережною виною [24, с. 561; 25, с. 692; 26, с. 528]. Зазначені судження зроблені без достатнього обґрунтування.

Існує ще думка, що незаконне полювання характеризується прямим і побічним умислом (при настанні наслідків) [27, с. 213]. Положення щодо суб'єктивної сторони подібних видів злочинів певною мірою знайшли своє відображення і в зарубіжному кримінальному законодавстві [28; 29; 30; 31; 32].

Висновки. Все вищезазначене, а також дослідження досудового слідства і судової практики свідчить, що злочин, передбачений ст. 248 КК України, може вчинятися лише з прямим умислом, коли про нього йде мова як про злочини з формальним складом. Натомість за ознакою істотної шкоди психічне ставлення можливе як з прямим, так і побічним умислом до наслідків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Уголовный кодекс Украины: Научно-практический комментарий. — К. : Правові джерела, 1998. — 1088 с.
2. *Светлов А.Я.* Субъективная сторона преступления / А.Я. Светлов // Уголовное право Украинской ССР на современном этапе: Часть общая. — К. : Изд-во «Наукова думка», 1985. — С. 160—188.
3. *Ломако В.А.* Поняття і значення суб'єктивної сторони злочину / В.А. Ломако // Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник для студентів вищ. спец. закладів освіти / М.І. Бажанов, Ю.Ю. Баулін, В.І. Борисов та ін.; За ред. професорів М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — Київ —Харків : Юрінком Інтер — Право, 2001. —С. 142—144.
4. *Рарог А.И.* Субъективная сторонаи квалификация пре ступлений / А.И. Рарог. — М. : ООО «Прообразование», 2001. — 135 с.
5. *Нікітіна І.В., Матвійчук В.К., Нікітін Ю.В.* Психолого-кримінологічні детермінанти визначення суб'єктивної сторони злочину : новий аспект / І.В. Нікітіна, В.К. Матвійчук, Ю.В. Нікітін // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ. — Київ : КІВС, 2004. — С. 171—178.
6. Советское уголовное право: Общая часть. — М. : Изд-во МГУ, 1981. — 517 с.
7. *Утевский Б.С.* Вина в советском уголовном праве / Б. С. Утевский . — М. : Госюриздат, 1950. — 319 с.
8. *Дагель П.С., Михеев Р.И.* Установление субъективной стороны преступления / П.С. Дагель, Р.И. Михеев. — Владивосток : ДВГУ, 1972. — 136
9. *Никифоров Б.С.* Об умысле по действующему законодательству / Б.С. Никифоров // Советское государство и право. — 1965. — № 6. — С. 26—28.
10. *Тацкий В.Я.* Ответственность за хозяйственные преступления: Объект и система / В.Я. Тацкий. — Харьков : Вища школа, 1984. — 231 с.
11. *Дагель П.С.* Проблемы вины в советском уголовном праве / П.С. Дагель // Ученые записки ДВГУ. — Владивосток, 1969. — Вып.21. — Ч. 1.— С. 60—74.
12. *Панько М.М.* Комментарий к ст. 248 УК Украины / М.М. Панько // Уголовный кодекс Украины. Комментарий: Под редакцией Ю.А. Кармазина и Е.Л. Стрельцова. — Харьков, ООО «Одиссей», 2001. — С. 526—528.

13. *Клименко В.А.* Коментар до ст. 248 КК України / В.А. Клименко // Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: За станом законодавства і постанов Пленуму Верховного суду України на 1 грудня 2001 р. / за ред. С.С. Яценка. — К. : А.С.К., 2002. — С. 556—562.

14. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. Під загальною редакцією Потебенька М. О., Гончаренка В. Г. — К. : «Форум», 2001, у 2-х ч. — Ч. 2. — 984 с.

15. *Крупко Д.І.* Уголовно-правовая охрана живых организмов / Д.І. Крупко // Уголовное право Украины. Общая и Особенная части: Учебник / Под редакцией заслуженного деятеля науки и техники Украины, доктора юрид. наук, профессора Е.Л. Стрельцова. — Харьков : ООО «Одиссей», 2002. — С. 415—420.

16. *Дудоров О.О.* Коментар до ст. 248 КК України / О.О. Дудоров // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. — К. : Канон, 2001. — С. 660—664.

17. *Строгович М.С.* Основные вопросы советской социалистической законности / М.С. Строгович. — М. : Наука, 1966. — 252 с.

18. *Матвійчук В.К.* Екологічні злочини : злочини в сфері охорони, раціонального використання, відтворення та оздоровлення навколишнього природного середовища / В.К. Матвійчук // Кримінальне право. Особлива частина. Підручник. / Відп. ред. Шақун В.І.. — К. : НАВСУ «Правові джерела», 1998. — С. 365—402.

19. *Викторов Б.А.* Цель и мотивы в тяжких преступлениях / Б.А. Викторов. М. : Госюриздат, 1963. — 82 с.

20. *Шировков В.А.* Преступления в области охраны окружающей среды / В.А. Широков. — Хабаровск : Хабаровская высшая школа МВД СССР, 1985. — 64 с.

21. *Жевлаков Э.Н.* Преступления против природных богатств СССР / Э.Н. Жевлаков. — М. : ВЮЗИ, 1983. — 80 с.

22. *Повелицына П.Ф.* Уголовно-правовая охрана природы в СССР / П.Ф. Повелицына. — М. : Юрид. лит., 1981. — 88 с.

23. *Гавриш С.Б.* Уголовно-правовая охрана природной среды Украины: Проблемы теории и развитие законодательства / С.Б. Гавриш. — Харьков : Вища школа, 1994. — 640 с.

24. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. Під загальною редакцією Потебенька М. О., Гончаренка В. Г. — К. : «Форум», 2001, у 2-х ч. — Ч. 2. — 984 с.

25. *Гавриш С.Б.* Коментар до ст. 248 КК України / С. Б. Гавриш // Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — К. : Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. — С. 689—693.

26. *Панько М.М.* Комментарий к ст. 248 УК Украины / М.М. Панько // Уголовный кодекс Украины. Комментарий: Под редакцией Ю.А. Кармазина и Е.Л. Стрельцова. — Харьков, ООО «Одиссей», 2001. — С. 526 — 528.

27. *Лопашенко Н.А.* Экологические преступления: Комментарий к гл. 26 УК РФ / Н. А. Лопашенко. — СПб. : «Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. — 802 с.

28. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and Dj, prof. N. F. Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Polish by D.A. Barilovitch. — St. Petersburg : “Yundichesky Centei Press”, 2001.— 234 p.

29. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. — St. Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2001. — 298p.

30. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova. — St Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2002. — 366p.

31. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A.I. Korobeev. — St Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2002. — 226p.

32. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn. V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. — St. Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2002. — 366p.

REFERENCES

1. Uголовnyj kodeks Ukrainy: Nauchno-prakticheskij kommentarij. — K. : Pravovi dzherela, 1998. — 1088 s.

2. *Svetlov A.Ja.* Subektivnaja storona prestuplenija / A.Ja. Svetlov // Uголовnoe pravo Ukrainskoj SSR na sovremennom jetape: Chast' obshhaja. — K. : Izd-vo «Naukova dumka», 1985. — S. 160—188.

3. *Lomako V.A.* Poniattia i znachennia subiektyvnoi storony zlochynu / V.A. Lomako // Kryminalne pravo Ukrainy: Zahalna chastyna: Pidruchnyk dlia studentiv vyshch. spets. zakladiv osvity / M.I. Bazhanov, Yu.Yu. Baulin, V.I. Borysov ta in.; Za red. profesoriv M.I. Bazhanova, V.V. Stashysa, V.Ya. Tatsiia. — Kyiv — Kharkiv : Yurinkom Inter — Pravo, 2001. — S. 142—144.

4. *Rarog A.I.* Subektivnaja storonai kvalifikacija prestuplenij / A.I. Rarog. — M. : OOO “Proobrazovanie”, 2001. — 135 s.

5. *Nikitina I.V., Matviichuk V.K., Nikitin Yu.V.* Psykholoho-kryminolohichni determinanty vyznachennia subiektyvnoi storony zlochynu : novyi aspekt / I.V. Nikitina, V.K. Matviichuk, Yu.V. Nikitin // Problemy penitentsiarnoi teorii i praktyky: Shchorichnyi biuletен Kyivskoho instytutu vnutrishnikh sprav. — Kyiv : KIVS, 2004. — S. 171—178.

6. Sovetskoe uголовnoe pravo: Obshhaja chast'. — M. : Izd-vo MGU, 1981. — 517 s.

7. *Utevs'kij B.S.* Vina v sovetskom uголовnom prave / B.S. Utevs'kij . — M. : Gosjurizdat, 1950. — 319 s.

8. *Dagel' P.S., Miheev R.I.* Ustanovlenie subektivnoj storony prestuplenija / P.S. Dagel', R.I. Miheev. — Vladivostok : DVGU, 1972. — 136

9. *Nikiforov B.S.* Ob umysle po dejstvujušhemu zakonodatel'stvu / B.S. Nikiforov // Sovetskoe gosudarstvo i pravo. — 1965. — № 6. — S. 26—28.

10. *Tacij V.Ja.* Otvetstvennost' za hozhajstvennye prestuplenija: Obekt i sistema / V.Ja. Tacij. — Har'kov : Vishha shkola, 1984. — 231 s.

11. *Dagel' P.S.* Problemy viny v sovetskom uголовnom prave / P.S. Dagel' // Uchenye zapiski DVGU. — Vladivostok, 1969. — Vyp.21. — Ch. 1. — S. 60—74.

12. *Pan'ko M.M.* Kommentarij k st. 248 UK Ukrainy / M.M. Pan'ko // Uголовnyj kodeks Ukrainy. Kommentarij: Pod redakciej Ju.A. Karmazina i E.L. Strel'cova. — Har'kov, OOO “Odissej”, 2001. — S. 526—528.

13. *Klymenko V.A.* Komentar do st. 248 KK Ukrainy / V.A. Klymenko // Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnogo kodeksu Ukrainy: Za stanom zakonodavstva i postanov Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy na 1 hrudnia 2001 r. / za red. S.S. Yatsenka. — K. : A.S.K., 2002. — S. 556—562.

14. Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnogo kodeksu Ukrainy. Pid zahalnoiu redaktsiieiu Potebenka M.O., Honcharenka V.H. — K. : «Forum», 2001, u 2-kh ch. — Ch. 2. — 984 s.

15. *Krupko D.I.* Ugolovno-pravovaja ohrana zhivyh organi zmov / D.I. Krupko // Ugolovnoe pravo Ukrainy. Obshhaja i Osobennaja chasti: Uchebnik / Pod redakciej zasluzhennogo dejatelja nauki i tehniky Ukrainy, doktora jurid. nauk, professora E.L. Strel'cova. — Har'kov. : OOO "Odissej", 2002. — S. 415—420.

16. *Dudorov O.O.* Komentar do st. 248 KK Ukrainy / O.O. Dudorov // Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnogo kodeksu Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku / Za red. M.I. Melnyka, M.I. Khavroniuka. — K. : Kanon, 2001. — S. 660—664.

17. *Strogovich M.S.* Osnovnye voprosy sovetskoj socialisticheskoj zakonnosti / M.S. Strogovich. — M. : Nauka, 1966. — 252 s.

18. *Matviichuk V.K.* Ekologichni zlochyny : zlochyny v sferi okhorony, ratsionalnogo vykorystannia, vidtvorennia ta ozdorovlennia navkolyshnogo pryrodnoho seredovyssha / V.K. Matviichuk // Kryminalne pravo. Osoblyva chastyna. Pidruchnyk. / Vidp.red. Shakun V.I. — K. : NAVSU "Pravovi dzherela", 1998. — S. 365—402.

19. *Viktorov B.A.* Cel' i motyvy v tjazhkih prestuplenijah / B.A. Viktorov. M. : Gosjurizdat, 1963. — 82 s.

20. *Shirokov V.A.* Prestuplenija v oblasti ohrany okruzhajushhej srody / V.A. Shirokov. — Habarovsk : Habarovskaja vysshaja shkola MVD SSSR, 1985. — 64 s.

21. *Zhevlakov Je.N.* Prestuplenija protiv prirodnyh bogatstv SSSR / Je.N. Zhevlakov. — M. : VJuZI, 1983. — 80 s.

22. *Povelicyna P.F.* Ugolovno-pravovaja ohrana prirody v SSSR / P.F. Povelicyna. — M. : Jurid. lit., 1981. — 88 s.

23. *Gavrysh S.B.* Ugolovno-pravovaja ohrana prirodnoj srody Ukrainy: Problemy teorii i razvitie zakonodatel'stva / S.B. Gavrysh. — Har'kov : Vyshcha shkola, 1994. — 640 s.

24. Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnogo kodeksu Ukrainy. Pid zahalnoiu redaktsiieiu Potebenka M.O., Honcharenka V.H. — K. : «Forum», 2001, u 2-kh ch. — Ch. 2. — 984 s.

25. *Havrysh S.B.* Komentar do st. 248 KK Ukrainy / S.B. Havrysh // Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyi komentar / Yu.V. Baulin, V.I. Borysov, S.B. Havrysh ta in.; Za zah. red. V.V. Stashysa, V.Ya. Tatsiia. — K. : Kontsern "Vydavnychiy dim "In Yure", 2003. — S. 689—693.

26. *Pan'ko M.M.* Kommentarij k st. 248 UK Ukrainy / M.M. Pan'ko // Ugolovnyj kodeks Ukrainy. Kommentarij: Pod redakciej Ju.A. Karmazina i E.L. Strel'cova. — Har'kov, OOO "Odissej", 2001. — S. 526 — 528.

27. *Lopashenko N.A.* Jekologicheskie prestuplenija: Kommentarij k gl. 26 UK RF / N.A. Lopashenko. — Spb. : «Izdatel'stvo «Juridicheskij centr Press», 2002. — 802 s.

28. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov, and Dj, prof. N. F. Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A.I. Lukashov and candidate of law E.A. Sarkisova, translated from Polish by D.A. Barilovitch. — St. Petersburg : "Yundicheskyy Centei Press", 2001. — 234 p.

29. The Bulgarian Penal Code / edited by candidate of Law, assistant professor A.I. Lukashov; introduction by Y.I. Aidarov. — St. Petersburg : "Yuridicheskyy Center — Press", 2001. — 298p.

30. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova. — St Petersburg : "Yuridicheskyy Center — Press", 2002. — 366p.

31. THE JAPANESE PENAL CODE / Edited and introduction by Doctor of Law, prof. A.I. Korobeev. — St Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2002. — 226p.

32. Criminal Legislation of Norway / Edited and introductory article by Doctor of Law, professor Yn.V. Golik; translated from Norwegian A.V. Zhmenya. — St. Petersburg : “Yuridichesky Center — Press”, 2002. — 366p.

Шестаков В.Ю. Суб'єктивна сторона складу злочину незаконне полювання

У статті досліджується питання, що стосується суб'єктивної сторони злочину незаконне полювання. Дане дослідження має важливе значення для теорії кримінального права та правозастосовної діяльності правоохоронних органів і суду. Автор робить висновки щодо ознак суб'єктивної сторони даного виду злочину.

Ключові слова: незаконне полювання, суб'єктивна сторона злочину, прямий умисел, побічний умисел, формальний склад, істотна шкода, психічне ставлення, наслідки.

Шестаков В.Ю. Субъективная сторона состава преступления незаконная охота

В статье исследуется вопрос, касающийся субъективной стороны преступления незаконная охота. Данное исследование имеет важное значение для теории уголовного права и правоприменительной деятельности правоохранительных органов и суда. Автор делает выводы относительно признаков субъективной стороны данного вида преступления.

Ключевые слова: незаконная охота, субъективная сторона преступления, прямой умысел, непрямой умысел, формальный состав, существенный вред, психическое отношение, последствия.

Shestakov V. Subjective Aspect of a Crime of Illegal Hunting

In this article, the subjective aspect of a crime of illegal hunting is researched. This paper has significant importance for criminal law theory and law enforcement practice of law enforcement authorities and courts. The features of the subjective aspect of a crime of illegal hunting are defined.

Keywords: Illegal Hunting; Subjective Aspect of a Crime; Direct Intention; Indirect Intention; Formally Defined Crime; Essential Damage; Mental Attitude; Consequences

Стаття надійшла до редакції 07.06.2017.